

які письмові пояснення, оскільки він був закутий у наручники. Усні ж пояснення не фіксувались. В офіційному зверненні викладено прохання вжити заходів щодо недопущення в майбутньому порушень працівниками правоохоронних органів Кіровоградської області вимог статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та, у випадку наявності передбачених чинним законодавством підстав, притягнути винних осіб до відповідальності [2].

Зважаючи на неодноразові «виклики» в рамках подій такого характеру Президентом Петром Порошенко було внесенено законопроект № 9055, зареєстрований 6 вересня 2018 року, – «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», у якому пропонується розширити професійні права адвокатів та закріпити нові гарантії адвокатської діяльності.

Окрім того, порушення законодавства про гарантії діяльності адвоката зумовлюють необхідність посилення відповідальності за перешкоджання правомірній професійній діяльності адвокатів та інші незаконні дії щодо нього, що передбачені Кримінальним кодексом України, а особливості порядку кримінального провадження щодо адвоката повинні слугувати своєрідним «кримінальним імунітетом» від переслідувань при сумлінному виконанні ним професійних обов'язків у суді або іншому органі.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254>.

2. Про порушення гарантій адвокатської діяльності: Офіційне звернення Голови Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури до Генеральної прокуратури України від 25 липня 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vkdkka.org/golova-vkdka-napraviv-ofitsijne-zvernennya-do-generalnoji-prokuraturi-ukrajini-schodo-porushennya-profesijnih-prav-advokata-denisa-gordjejeva>.

Леонтъєв І.М.

студент,

Науковий керівник: Кулик Т.О.

кандидат юридичних наук, доцент,

Національна академія внутрішніх справ України

ПРАВО НА ЕФЕКТИВНЕ ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ, ЯК ГАРАНТІЯ ЗАХИСТУ ПРАВ І СВОБОД ВІД ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ

Конституція України встановлює, що кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (частина 5 статті 55) [1].

Правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від злочинних посягань врегульовано Кримінальним кодексом України (стаття 1) [2].

У п. 42 рішення Європейського Суду з прав людини від 13.01.2011 у справі «Михалкова та інші проти України» розтлумачено, що за статтею 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод держава зобов'язана «гарантувати кожному, хто перебуває під її юрисдикцією, права і свободи, визначені у Конвенції», що також опосередковано вимагає наявності будь-якої форми ефективного розслідування. Розслідування має бути ретельним, безстороннім і сумлінним. Розслідування повинне забезпечити встановлення винних осіб та їх покарання. Органи державної влади повинні вжити всіх заходів для отримання всіх наявних доказів, які мають відношення до події, показань очевидців, доказів, експертиз. Будь-які недоліки у розслідуванні, які підривають його здатність встановити відповідальну особу, створюють ризик недодержання такого стандарту [3].

Отже, повідомляючи про злочин, особа обґрунтовано розраховує на те, що правоохоронний орган негайно розпочне ефективне розслідування, обов'язковою передумовою якого є внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР відповідно до статті 214 КПК України.

Попри це у реальному житті часто трапляється, що замість початку досудового розслідування уповноважена особа приймає рішення про невнесення відомостей до ЄРДР, обґрунтовуючи свої дії відсутністю у заяві, як на її думку, відомостей, які вказують на вчинення злочину.

І розглядає таку заяву в порядку Закону України «Про звернення громадян», що суди визнають необґрунтованим [4; 5; 6].

У якості підстави своїх дій уповноважені особи посилаються на п. 5 розділу III наказу МВС України № 1377 від 06.11.2015 року, яким затверджено «Інструкцію про порядок ведення в органах поліції єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, та інші події» [7].

На думку автора, наведене свідчить про існування певної неузгодженості між зазначеною Інструкцією та вимогами КПК України.

Так, за змістом ч. 1 ст. 214 КПК України слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-яких джерел обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Водночас, кримінально-процесуальним законодавством не встановлено порядок та зміст викладу відомостей про кримінальні правопорушення в заявах або повідомленнях.

З іншого боку, «Інструкція про порядок ведення в органах поліції єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, та інші події» встановлює порядок обліку як заяв про злочини, так і інших повідомлень, які містять інформацію про порушення публічної безпеки і

порядку, наприклад адміністративні правопорушення, або про необхідність надання невідкладної допомоги особам, які опинилися в ситуації, небезпечній для їхнього життя чи здоров'я чи вжиття заходів, спрямованих на усунення загроз життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, та інших, що не завжди обумовлені вчиненням кримінального правопорушення.

Відповідно до пункту 5 розділу III «Інструкції», заяви і повідомлення, які надійшли до чергової частини органу поліції і в яких відсутні відомості, які вказують на вчинення кримінального правопорушення, після їх реєстрації в журналі ЄО доповідаються уповноваженим працівником чергової частини начальникові органу поліції або особі, яка виконує його обов'язки, для розгляду та прийняття рішення згідно із Законом України «Про звернення громадян» або Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Отже, виявляється, що згідно з Інструкцією, посадова особа має проаналізувати відомості ще до їх внесення до ЄРДР та вирішити питання щодо наявності чи відсутності в них ознак складу злочину, а у разі якщо такі ознаки відсутні, то розгляд такої заяви має відбуватися в порядку Закону України «Про звернення громадян» або Кодексу України про адміністративні правопорушення.

За такої умови вирішення питання щодо наявності чи відсутності ознак складу злочину у повідомленні «Інструкція» залишає на суб'єктивний розгляд уповноваженої особи.

Автор вважає, що цей порядок не відповідає положенням ст. 214 КПК України, яка зобов'язує посадову особу внести відомості до ЄРДР безумовно, і не передбачає проведення попереднього аналізу чи здійснення оцінки обґрунтованості заяв про злочини.

Автор притримується позиції Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, оприлюдненою ще у січні 2017 року:

“якщо особа звертається із певним документом до органів, відповідальних за реалізацію завдань кримінального провадження, пов'язаних із вчиненням, на її думку, кримінального правопорушення, то таке звернення недопустимо розцінювати як таке, в якому реалізується право особи на внесення пропозицій стосовно вдосконалення роботи органів досудового розслідування, викриття недоліків у їх роботі або як прояв участі у державних справах. Також неправильно (з цих же міркувань) розглядати заяви, які, на думку уповноважених суб'єктів органів досудового розслідування, містять відомості про кримінальне правопорушення, за правилами ст. 214 КПК, а які таких відомостей не містять, – за правилами Закону України «Про звернення громадян», оскільки така ознака не може використовуватись як розмежувальна для цих двох видів звернень.

З наведених підстав обґрунтованою є практика слідчих суддів, які визнають протиправною бездіяльність слідчих та прокурорів із невнесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР, якщо заява, яка, на думку особи, що її подала, містила відомості про кримінальне правопорушення, однак була розглянута в порядку Закону України «Про звернення громадян».

Отже, якщо зі звернення особи вбачається, що вона порушує перед органом досудового розслідування питання про вчинення кримінального

правопорушення, ініціюючи здійснення ним дій, визначених КПК, то навіть за умови, що результати аналізу наведених особою відомостей свідчать про відсутність ознак складу злочину, такі відомості мають бути внесені до ЄРДР з подальшим закриттям кримінального провадження відповідно до ст. 284 КПК.

Обґрунтованими у зв'язку з цим є мотиви слідчих суддів, які в ухвалах зазначають таке: *«органи досудового розслідування не мають змоги посилатись на необхідність проведення перевірки як причину невнесення відомостей до ЄРДР по суті заяви громадянина. Перевірка такої заяви повинна проводитись вже в рамках відкритого кримінального провадження, внесеного до ЄРДР. Лише потім, у разі, якщо посадова особа дійде висновку, що у викладеній ситуації немає ознак складу кримінального правопорушення, вона може винести постанову про закриття кримінального провадження відповідно до ст. 284 КПК (ухвала слідчого судді Зміївського районного суду Харківської області від 23.03.2015)»*.

Таким чином, з метою належного дотримання процесуальних вимог щодо розгляду скарг на бездіяльність слідчого, прокурора, яка полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, слідчим суддям необхідно зважати на те, що такі вимоги не передбачають здійснення оцінки обґрунтованості заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення, а передбачають лише обов'язок уповноважених органів здійснити фіксацію наданих особою відомостей про кримінальне правопорушення, які вона надає усвідомлено для реалізації відповідними органами завдань кримінального провадження» [8].

Таким чином, на думку автора, у наявності є неузгодженість (колізія) між положеннями п. 5 розділу III «Інструкції про порядок ведення в органах поліції єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення, та інші події», та вимогами КПК України, завдяки якій відбувається підміна положень ст. 214 КПК України, яка визначає порядок реагування слідчого, прокурора на одержання інформації про вчинені кримінальні правопорушення – нормами Закону України «Про звернення громадян».

Автор вважає, що за існування зазначеної колізії стає можливим недобросовісне невнесення до ЄРДР повідомлень про кримінальні правопорушення, внаслідок чого порушуються права заявників, виникають суперечливі ситуації, та підкріплюється недовіра громадян до правоохоронної системи в цілому.

Трапляється навіть таке, що правоохоронний орган замість виконання дій, передбачених статтею 214 КПК України, видає заявнику на руки «Висновок про результати розгляду звернення», у якому викладає обґрунтування свого рішення стосовно невнесення відомостей до ЄРДР, в такий спосіб копіюючи застарілий порядок, що існував у радянському КПК [9].

З огляду на наведене автор вважає, що актуальним є питання щодо внесення відповідних змін у текст п.5 розділу III «Інструкції про порядок ведення в органах поліції єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені

кримінальні правопорушення, та інші події» з метою приведення її положень у відповідність до вимог ст. 214 КПК України.

Список використаних джерел:

1. Конституція України: станом на 30 верес. 2016 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 11.02.2019).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. Дата оновлення: 10.11.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 11.02.2019).
3. Рішення Європейського суду з прав людини від 13 січня 2011 р., судова справа «Михалкова та інші проти України» (Заява № 10919/05). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_676 (дата звернення: 11.02.2019).
4. Ухвала Дарницького районного суду м. Києва від 20 листопада 2018 р., судова справа № 753/18081/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78097141> (дата звернення: 11.02.2019).
5. Ухвала Деснянського районного суду м. Києва від 19 вересня 2018 р., судова справа № 754/9171/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76683240> (дата звернення: 11.02.2019).
6. Ухвала Деснянського районного суду м. Києва від 18 вересня 2018 р., судова справа № 754/12564/18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76535110> (дата звернення: 11.02.2019).
7. Наказ МВС України від 06.11.2015 № 1377 «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події». Дата оновлення: 27.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15> (дата звернення: 11.02.2019).
8. Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ. Узагальнення «Про практику розгляду скарг на рішення, дії чи бездіяльність органів досудового розслідування чи прокурора під час досудового розслідування». Лист від 12.01.2017 № 9-49/0/4-17. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/VRR00212.html (дата звернення 11.02.2019).
9. Рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 12 вересня 2018 р., судова справа № 826/5871/16. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76472533> (дата звернення: 11.02.2019).

Матвієнко Є.І.

курсант,

Науковий керівник: Кисельов А.О.

кандидат юридичних наук, старший викладач,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СПІВРОБІТНИЦТВА ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Проблема злочинності на даний час набуває зростаючого глобального характеру. Злочинність практично у всіх країнах світу перетворюється у серйозну перешкоду на шляху їх соціально-економічного, політичного і